

ปิยะนุช นาคคง •• จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 •• ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม และผู้อำนวยการสถาบันโบราณคดี •• ผู้อำนวยการผลิตรายการ ทีวี...วัฒนธรรม
 •• อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม โทร. 08-1311-2408

เมืองทวารวดี ศรีนครปฐม

ตอนจบ

นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่า องค์พระปฐมเจดีย์ เป็นเจดีย์ที่เก่าแก่ในยุคแรกๆที่พระพุทธศาสนาเริ่มเผยแผ่เข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิ ตั้งแต่ราว พ.ศ.300 องค์ในสุดบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้ารูปทรงเหมือนกับเจดีย์เมืองสฤงจิที่ประเทศอินเดีย ที่รูปทรงครึ่งวงกลมมีแท่นสี่เหลี่ยมวางอยู่ด้านบนซึ่งเรียกกันว่าองค์บัลลังก์ และปึกฉัตรที่ทำด้วยศิลาเป็นชั้นๆที่พิพธกัณฑ์วัดพระปฐมเจดีย์เป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุที่ขุดพบในบริเวณรอบองค์พระปฐมเจดีย์และที่พบในเขตเมืองนครชัยศรี ทั้งฉัตรที่ทำจากศิลา ยอดstupเจดีย์ ธรรมจักรจำนวนมากมาย พระพุทธรูปศิลาฐานโยกฉิวลึงค์ เทวรูป ในศาสนาฮินดู เหรียญเงินที่จารึกอักษรภาษาสันสกฤต อักษรปัลลวะ อ่านว่า "ศรีทวารวดี ศรีปุระ" แปลว่า พระเจ้าศรีทวารวดีผู้มีบุญอันประเสริฐ เป็นหลักฐานสำคัญที่ทำให้รู้ว่าเมืองทวารวดีมีอยู่จริง นอกจากนี้จะพบที่องค์พระปฐมเจดีย์แล้วยังพบเหรียญเงินลักษณะเดียวกันนี้ที่เมืองโบราณอู่ทองจังหวัดสุพรรณบุรีด้วย

หากกลับตาจินตนาการถึงอาณาจักรทวารวดี รอบๆพระประโชนเจดีย์พื้นที่ 3800 ไร่ นครชัยศรีอันเป็นเมืองโบราณที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เราจะเห็นผู้คนมากมาย ที่นับถือในพุทธศาสนา ทุกคนยิ้มแย้มแจ่มใส มีเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง มีชนชาติต่างๆเข้ามาค้าขายและอยู่อาศัย ผู้คนดื่มด่ำกับการเสปคศิลป์ทั้งดนตรีและละคร เจดีย์นับร้อยเรียงรายอยู่รอบทิศ

การที่อาณาจักรทวารวดีที่เมืองนครชัยศรีเริ่มเสื่อมลงเพราะหลายสาเหตุ

ประการแรกเพราะ ช่วงปีพุทธศตวรรษที่ 15 อาณาจักรเจนละหรือพวกขอมขยายอิทธิพลเข้าสู่ทวารวดี โบราณสถานและโบราณวัตถุเปลี่ยนรูปแบบไป มีการสร้างปราศรัครอบเจดีย์ทรงเดิม ตามหลักฐานที่ขุดค้นพบว่าโบราณสถานหลายแห่งมีการสร้างทับถึง 2 ครั้ง หมดอำนาจขอม ทวารวดี

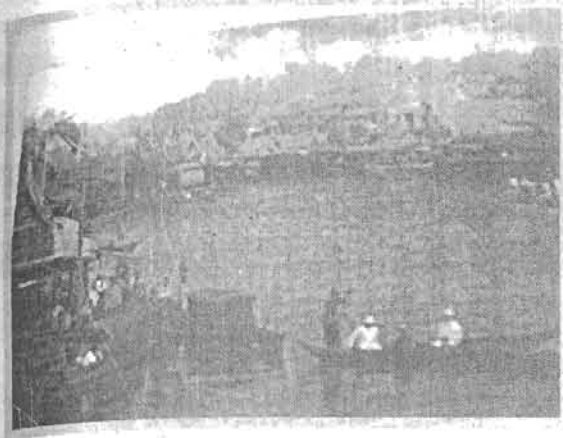
ก็โดนอาณาจักรพุกามเข้ามาอีกระลอก ทำให้ผู้คนหนีหายไปเรื่อยๆ

ประการที่ 2 เกิดสภาวะทางธรรมชาติ ที่แผ่นดินแล้งจัดแม่น้ำเปลี่ยนทิศทางทะเลขึ้นบนขยายแผ่นดินกว้างออกไปถึงสมุทรสงคราม สมุทรสาคร การเดินทางค้าของเรือสำเภาทำได้ลำบาก ผู้คนจึงอพยพออกไปทางปากอ่าวไทย ทั้งบ้านเมืองให้ร้างในเวลาต่อมา

ทวารวดีที่ยิ่งใหญ่และรุ่งเรืองรกร้างกลายเป็นป่าช้อนตัวอยู่อย่างสงบราว 700 ปี ในขณะที่อาณาจักรสุโขทัย และอยุธยาเรืองอำนาจ ไม่มีใครใส่ใจกับเจดีย์นับร้อยองค์และคูเมืองอันกว้างใหญ่อีกต่อไป

ประมาณปี พ.ศ.2396 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวช และชุดองค์มาจน พบองค์พระปฐมเจดีย์ ด้วยความปิติศรัทธาต่อมหาสุป

อันยิ่งใหญ่ท่ามกลาง ป่ารก เป็นเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในภาคพื้นสุวรรณภูมิ เพื่อประกาศพุทธานภาพความมั่นคงศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในการรักษาและเชิดชูพุทธศาสนาเถรวาทนิกายลังกาวงศ์ไว้ให้เป็นหลักของประเทศ

ทรงให้ขุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้สะดวกแก่การคมนาคมและทรงสร้างสิ่งมหัศจรรย์ขึ้นในสยามโดยการสร้างเจดีย์ยักษ์สูงเสียดฟ้า กรอบสถูปองค์เดิมไว้ สร้างพระอุโบสถ พระวิหาร พระตำหนักที่ประทับ เกิดเป็นพระอารามทั้งดงามข้างเจดีย์ใหญ่ ทรงรวบรวมศิลาปะวัติยุคทวารวดีที่พบขณะบูรณะพระปฐมเจดีย์ มาซ่อมแซมและเตรียมสร้างพิพิธภัณฑ์ของประเทศเพื่อได้จัดแสดงงานในยุคทวารวดีให้ชาวสยามได้ชื่นชม

อีกทั้งยังทรงยกฐานะขึ้นเป็นมณฑลนครไชยศรี โดยรวมเอาเมืองสุพรรณบุรี และสมุทรสาคร มาเข้าไว้ด้วยกัน

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงใส่พระทัยอย่างจริงจัง ด้วยทรงจัดวางผังเมืองใหม่สร้างถนนหนทางด้วยพระองค์เอง ราษฎรจึงเริ่มอพยพกลับมาอยู่อย่างหนาแน่น

ถึงสมัยแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงโปรดปรานเมืองนครปฐมอย่างที่สุด โดยทรงมาสร้างพระราชวังสนามจันทร์ และเสด็จมาประทับอยู่เสมอ ทรงเปลี่ยนชื่อเมืองนครไชยศรีเป็นเมืองนครปฐมเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2456 ชื่อเมืองนครไชยศรี กลายเป็นชื่อเพียงแค่อำเภอหนึ่งของจังหวัดนครปฐมเท่านั้น

บนซากเมืองทวารวดีทุกวันนี้แออัดไปด้วยชุมชน

ขนาดใหญ่ มีอาคารบ้านเรือน ตลาด โรงงานอุตสาหกรรม โรงงานเลี้ยงสุกร หมู่บ้านจัดสรรค์ อาคารพาณิชย์ โรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงแรม อพาร์ทเมนต์ วัด ร้านอาหาร กัศดาการ คาราโอเกะ ผับ และสถานบันเทิง นับวันก็ยิ่งจะกลายเป็นชุมชนเมืองที่เจริญขึ้นตามระบบเศรษฐกิจ

ไม่มีใครเหลียวแลร่องรอยแห่งอดีตอีกแล้ว ศูนย์กลางอาณาจักรทวารวดีอันยิ่งใหญ่ ถูกผู้คนบนผืนดินที่เข้ามาอาศัยเหยียบย่ำอย่างไร้ความหมาย ในขณะที่เมืองทวารวดีอื่นๆ ใส่ใจในการขุดค้นศึกษาอย่างจริงจัง เจาะเจอโบราณวัตถุมากมาย ขนาดสร้างพิพิธภัณฑ์เรื่องของทวารวดีโดยเฉพาะ และเริ่มประกาศตนว่าเมืองของเขาต่างหากที่น่าจะเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรนี้มากกว่านครปฐมเสียอีก

แม้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน จะทรงยกย่องให้เกียรติอาณาจักรทวารวดีแห่งนี้เพียงใด ก็ดูเหมือนว่าจะไม่สามารถปลุกความรู้สึกให้ผู้คนในนครปฐมตื่นตัวหันมาใส่ใจ ปกป้องรักษา หลักฐานสำคัญทางโบราณคดีในยุคทวารวดีได้เลย ใครที่ขุดพบโบราณวัตถุต่างก็พากันปกปิดเพื่อประโยชน์ของตน ใครมีอิทธิพลก็เข้าครอบครองที่ดินในเขตเมืองโบราณนครชัยศรี กลบไถเพื่อก่อสร้างตึกสูงๆ สร้างความสะเทือนใจแก่คนที่พยายามค้นคว้าและสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมในอาณาจักรทวารวดีให้คนรุ่นหลังได้รู้จักที่มาที่ไปของตนเอง

เสียงเรียกขานจากบรรพชน ยังคงดังกึกก้องไปทั่วท้องทุ่งพระเมรุแม้กาลเวลาจะผ่านไปนานแสนนานแล้วก็ตาม แม้เราจะไม่สามารถเรียกชื่ออดีตแห่งความรุ่งเรืองให้ฟื้นคืนกลับมาได้ก็ตาม โบราณวัตถุได้ผินดินและได้ถนอมคอนกรีตมากมาย ยังรอคอยให้ใครสักคนมาขุดขึ้นเพื่อเล่าขานเรื่องราวเมื่อพันกว่าปีมาแล้ว อดีตเป็นลมหายใจเข้าให้เรา ได้รู้จักปัจจุบันและเตรียมรองรับการเกิดอนาคตที่เปรียบได้ดังลมหายใจออกท่ามกลางความมืดมิดยังคงมีผู้ปรารถนาแสงสว่างเสมอ

อาณาจักรทวารวดีอันยิ่งใหญ่ต้องอาศัยลูกหลานบนผืนแผ่นดินนี้แสดงความกตัญญูต่อมาตุภูมิร่วมมือกันผลักดันให้ภาพเงาแห่งอาณาจักรทวารวดี กลับมาปรากฏสู่สายตาคนรุ่นปัจจุบันอีกครั้งในรูปแบบของอุทยานประวัติศาสตร์ทวารวดี ประกาศศักดิ์ศรีเมืองโบราณที่ขนาดกว้างใหญ่ที่สุดในประเทศ ประกาศศักดิ์ศรีของเมืองนครปฐมที่ยิ่งใหญ่ทรงคุณค่าไปสู่คนทั้งโลก

